

РД-дин КОНСТИТУЦИЯДИН ЮГЪ МУБАРАКРАЙ!

РД-дин АХЦЕГЪ РАЙОНДИН ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ ГАЗЕТ

COVID-19: ВИЛИК ПАД КЪАН!

Республикада коронавирус-дихъ галаз алакьалу гьалар кьурхуллубур яз амуьзава. Эхиримжи кьве гьафтада азарханай-риз аватнавайбурун кьадар артух я. Анжах са 14,15-июлди республикадин стационарриз 445 кас аватнава, 5 кас кьенва. Мад 1800 кас чпин квалера сагьарзава. ИкI азарлубурун кьадар акваз-акваз артух хуники республикадин больницайра койка-чкаярни артухарзава, мажбуродаказ рапар ягьунив эгечIзава. Алай вахтунда ковид-стационарра 4662 азарлу ава. 27-июлдилай Ахцегъ ЦРБ-дани «яру зона» ачух хьувунва. Азардин вилик пад кьун патал Дагьустанда вакцинациядин 86 пункт ва 56 мобильный (выездной) пунктар кардик кьва.

Коронавирусдихъ галаз женг чIугунин оперштабдин делилрай, 27-июлдади республикада COVID-19 дик 40 709 кас азарлу хьанва, абурукай 36367 сагь хьанва, 1672 кас кьенва.

1928-йисалай акьатзава

№30 (8790), арбе

12+

ЩИШИ ДУЪНЪЯ

28-июль, 2021-йис. Газет гьафтада садра акьатзава.

Кьимет 10 манат

ТЕБРИК

Гьурметлу юлдашар! За райондин руководстводин, райсобраниедин депутатрин ва кьилди жуван патай кьез РД-дин Конституциядин Югъ риклин сидкидай мубаракзава. Дагьустан Республикадин Дибдин законди демократиядал бинеламиш хьанвай, уьлкведин чеб вирида кваз кьазвай принципар мягкемарзава ва мадни вилик тухузва. Ам чун экономикадин рекьай вилик финин ва яшайишдин рекьай дурумлувилин мягкем бине я.

Чи республикадин агьалийрин риклера и югъ садвилин ва рейсатвилин лишан яз гьатнава. Гьар са касдин ватанпересвал гьвечIи крарилай эгечIзава. Абурун жергедик жуван республикадин, уьлкведин Конституций-риз гьурметун, абурун бинеда авай демократиядин принципар хуьн, жуван багьрийрин, хуьруьнвийрин, райондин гьакьиндай кьайгьу чIугун акатзава.

Гьурметлу Ахцегъ райондин агьалияр, кьуй куь кьилел гьамиша ачух цав ва кьвехъни виридахъ уьмуьрдин хушбахтвал, чандин мягкем сагьвал ва чи уьлкведин, республикадин, райондин хушбахт жележег патал гьар са карда агалкьунар хьурай! Инсандин ихтияррин замин тир и сувар кьуй кьез пакадин йикьах инанмишвал ва вилик эцигнавай мурадар кьазанмишунин карда кьуват гурай!

«Ахцегъ район» МР-дин кьил О.М.АБДУЛКЕРИМОВ

ХЕЙЛИН ПУЛ ЧАРА ИЙИДА

Вилик квай зулунни хуьтIуьн девирдиз гьазурвал акун патал РФ-дин энергетикадин Министерстводи Дагьустандиз 1,8 миллиард манатдилай гзаф пул ахьайда. Идакай РД-дин Кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Сергей Меликова инстаграмда авай вичин чина хабар гана.

– Пулдин и такьатар электролинияр ремонт авуниз, цийикIа туькIуьр хьувуниз, абуруз кьуллугьуниз, техникадин махсус такьатар кьачуниз серфда. Ида дагьустанвийр электроэнергиядал таьминаруна хьсан патахъ аквадай хьтин дегишвилер арадал гьндай мумкинвал гуда. Чи агьалийри и кар сабурсузвилелди гуьзлемишзава, – кьейдна региондин Кьили.

Малум тирвал, 6-июлди Сергей Меликов Россиядин энергетикадин министр Николай Шульгиновахъ галаз гуьруьшмиш хьана. И чIавуз абуру агьалияр электроэнергиядал таьминарун хьсанарунин месэлаяр веревирдна. Гуьруьшмишвилин вахтунда махачкъалавийр электроэнергиядал таьминарун месэлаздизи кьетIен дикьет гана. ГьикI лагьайтIа, алай вахтунда мукьвал-мукьвал аварияр хуники ток галудун себеб яз республикадин меркездин агьалийри еке кьуллугьунилер эхзава.

Дагьустанда хейлин электролинияр куьгьне хуники, чи республикадин гзаф чкайра агьалияр кьулайсузвилерал расалмиш жезвайди ашкара я. Гила чи республикадин регьбер С.А.Меликов вич и жигьетдай гьалар хьсанарунин кьайгьудик экечIуни кIвалахдиз хьсан патахъай таьсирдайдал шак алач.

РЕСПУБЛИКАДИН КЬИЛИН СУВАР

1994-йисуз Конституционный Собраниди Дагьустан Республикадин цийи Конституция кьабулнай ва 26-июль лагьайтIа, РД-дин Конституциядин Югъ яз малумарнай. Ам чи тарихда умуми милли суварин югъ яз гьатнава, гьавилий ял ядай югъ яз малумарнава. Гьа икI, 26-июль – республикади Конституциядин Югъ, адет яз, чна шадвилин ва кьетIен сувар яз гьамиша гзаф кьадар инсанрин иштираквал аваз ва гегьеншдиз кьиле тухузвай. Алай йисуз коронавирусдин инфекциядин кьурхуллувиликъ галаз алакьалу яз, гьайиф хьи, и сувар гегьеншдиз ийиз жезвач. Идан гьакьиндай РД-дин Кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай С.Меликова лагьана.

1994-йисан Конституция кьабулун – им гзаф миллетрикай ибарат тир Дагьустандин халкьдин государственность вилик тухунин рекьай важиблу кам кьачун хьана. Конституция кьабулунин гереквал Дагьустандин ва Россиядин советрилай гуьгьуьнин девирда уьмуьрдин шартIар дегиш хуни истемишзавай. Дегишвилер кьекай ибарат тир? Майишат тухунин социализмдин кьурулушдин чкадал

я.

Шаксуз, республикадин Конституцияди важиблу роль кьугьвазва. ГьикI лагьайтIа, ада Дагьустан гражданилин ва правовой республика яз арадал гьунин карда 1-чка кьазва. Гьавилий ам республикадин асул законни я. Правовой ва марифатдин сенгер яз ада Дагьустандин агьалийриз ва кьуллугьдал алай ксариз психологиядин ва ахлакьдин таьсир

асул серенжемар Махачкъаладин кьилин майдандал тухузва. Ина республикадин 28 районди чпин наدير культура кьалурзава. Милли парталар алай абуру шегьердин агьалияр ва мугьманар милли хуьрекрийхъ, хьвадай шейэрийхъ, кьуьлерихъ галаз танишарзава ва гьилин кIвалахрай, хьенчин кьапар, кIарасдин турар туькIуьрунай, халичаяр хурунай ва заргарвилин шейэр туькIуьрунай мастер-классар гузва. Гьа ина устIаррин ва художникрин шейэрни кьалурзава. Ахпа суварин программа Дагьустандин пешекар ва гевескар коллективрин концертди давамарзава. Амма винидихъ кьейд авурвал, алай йисуз коронавирусдин пандемиядихъ галаз алакьалу яз, гьайиф хьи, сувар кьиле тухунин шартIар дегиш хьанва. И сергьятламишвилер вахтуналди тирдахъ ва фад-геж

Первая в истории Дагестана Конституция была принята в 1921 году. На заседании Первого Вседагестанского Учредительного съезда рабочих, крестьянских и красноармейских депутатов от 5 октября 1921.

рыночный экономика; коммунизмдин уьлкведин чкадал гзаф партийрикай ибарат уьлквейрин буржуазный жуьре; советрин сад тир властдин чкадал властар пай хьанвай демокративлин уьлкве; дегиш хьанвай общественный рафтарвилер кьалуриз тежезвай РСФСР-дин Конституциядин бажарагьсузвал; СССР чукуьнихъ ва субъект яз РФ-дин кьурулушдик экечIунихъ галаз алакьалу яз Дагьустанда арадал атанвай цийи геополитикадин гьалар ва масабур.

РД-дин Конституция – им РФ-дин кьурулушда кьилди республика яз адан общественный кьурулуш ва государственный гьукмдин, чкадин самоуправленидин органрин векилвилер, гьакIни инсандин ва гражданидин ихтиярарни азадвилер тестиькарзавай асул закон я. Им акI лагьай чIал я хьи, госвластдин векилри ва самоуправленидин органри и кIвалах Конституциядихъ галаз кьадайвал кьилиз акьудунин мажбурнама хиве кьазва. Абуру общества Конституциядин кьайдаяр кьилиз акьудунал гуьзчивал тухун лазим

ийизва. Конституция кьабулуни агьалийрин уьмуьрдин вири хилера дибдин дегишвилер туна: инсандин ихтиярар ва азадвилер арадал атуьн; экономика арадал гьун ва бюджетдин такьатар менфятлукадаз ишлемишун; хсусият вилик тухунин хиле рази жедай дегишвилер тун; госкьуллугьрин ва социальный институтрин мягкем кьурулуш арадал атуьн.

Амма, гьайиф хьи, дегишвилер неинки хьсан, гьакI пис патахъни хьана. Абуру Дагьустан Республикадин госвластдин органри туькIуьр хьувун лазим я. Абурукай кьилинди кесибвал я. Агьалийрин тайин тир пай яшамаш хуьн патал герек тир агьа кланин мажибдал яшамаш жезва. Конституциядин кьайдаяр чIуруниз рехъ гузва, ихтиярар ва азадвилер кьилиз акьудунин менфятлу механизм гьелелиг авач ва икI мад.

Эхъ, Дагьустандин Конституциядин Югъ гьакьикьатдани виридалайни важиблу суварикай сад я. Ада гьвечIидалай чIехидал кьведалди гьар са агьалидиз иштиракдай гуьгьуьл ава. Адет яз, суварин

вири крар вичин адетдин кьайдада гьат хьийирдахъ чун инанмиш я.

«ДАССР тешкилайдалай инихъ 100 йис тамам хуьнин юбилей кьейдзавай вахтунда чун алаатай йисарин мусибатдин хейлин дуьшуьшрин метлеб веревирд ийиз, абурукай тарихдин, ахлакьдин тарсар хкудиз чалишмиш жезва. Гьакьикьатда 1994-йисан 26-июлди дагьустанвийри республикадин жележег хьана. И девирда абуру Дагьустан Республикадин Конституциядин ивирииз вафалувал кьалурун яз вилик финин рекье мягкем камар кьачуна, агьалийрин ихтиярар ва азадвилер, чи халкьарин садвал хвена. Инанмиш я хьи, Конституциядин ивирикай даях кьуналди, чна дагьустанвийрин уьмуьр мадни саламатди, кьулайди ва секинди ийида. Заз кьвехъ чи Ватандин, Дагьустан Республикадин абадвал патал кIвалахра чандин сагьвал ва агалкьунар хьана кIанзава», – кьейдна дагьустанвийриз авур вичин тебрикда республикадин Кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Сергей Меликова.

ДАССР-дин – 100 ЙИС

ДГПУ-да – АХЦЕГЪРИН МАЙДАН

Алай йисан 21-июлдиз Дагъустандин госпедуниверситетдин ректор Нариман Асваров «Ахцегъ район» МР-дин килин заместитель Гъажи-Омар

Рамазановахъ галаз гуьруьшмиш хъана. Гуьруьшдин сергъятра аваз Даггоспедуниверситетдин территорияда Дагъустан Республикадин

муниципальный тешкилатрин гъятар эцигунин рекъай РД-дин килин везифар вахтуналди тамамарзавай Сергей Меликован тапшуругъ килиз акъудунин месэла гъялна.

Ахпа Гъажи-Омар Рамазанов ДГПУ-дин художественно-графический факультетдин шикилдин кафедрадин заведиш Саидбег Амировахъ галаз гуьруьшмиш хъана. Абура Ахцегъ райондин гъяат эцигиз кланзавай чкадиз килигна ва проектдин 3D макет яратмишунин месэла веревирдна. Гуьруьшдин эхирдай ДГПУ-дин ректорди проект килиз акъудунин муниципалитетдин кил Осман Абдулкеримоваз, гъакни адан заместитель Гъажи-Омар Рамазановз чухсагъул лагъана.

Амма и сергъятламишвилер вахтуналди тирдак, залум корона-вирусдин винел умуми къуватралди гъалибвал къачуна хъиз, къведай йисалай халкдин суварар чна адетдин къайдада къейд ийидайдак умуд кутаза.

ТЕРБИЯДИН МЕСЭЛАЙРАЙ

АСЛУ ТУШИРВАЛ ГЪЕВЕСЛАМИША

М. НАРИМАНОВ,
журналист-педагог, РД-дин культурадин лайихлу работник

Чпин аял вири патарихъай чирвилер авайди ва акъулудиз яз члехи авун гъаф дидейрин мурад я. Амма аялар тербияламишунин рекъай гъаф къадар методикадин пособиар хъуниз килиг тавуна и жигъетдай дуьм-дуьз инструкция гъелелиг садани яратмишнава. Ахътин диде-бубайр ава хъи, абуру педагогвилин ктабар келзавачгъани, чпин аялар вири патарихъай вилик фенвайбур яз члехи жезва. Ихътин хизанрин сир квекай ибарат я?

Адетдин хизанра а кардихъ инанмиш я хъи, аялдин киле «Завай вири жеда» лагъай фикир тун агалкъунин замин я. Амма адалай аял «Завай вири жувавай жеда» лагъай фикирдал гъун важибл я. Ихътин жуьредин къатунрикди аялди а кар чир жеда хъи, ам неинки жележгидиз физва, гъакл ада ам туькълурни ийизва. Ихътин аслу туширвал лагъайтла, аял вахтарилай башламишзава. Эгер аялди са кар гъиле къуртла, яшдиз килиг тавуна, диде-бубади адан тереф хуьзва. Эгер гъиле

им акл лагъай члал я хъи, адаз и кар лап хъсандиз чир хъанва.

Малум тирвал, аял лап михъи парталар алаз хъуни гъам дидедай ва гъамни аялдивай къадарсуз гъаф къуватар къакъудда. Гъа са вахтунда камаллу дидейрин фикирдалди, личность (аял) вилик тухун патал михъи парталрихъ са хийирни авач. Идалайни гъейри, аялриз чеб гъикл акъазватла эсиллагъ къайгъу авач. Гъаф вахтара аялрин патавни алаш-булаш гъаз жеда. И кар себей яз камаллу са диде-бубани къапарай акъатда. Абура а кардин гъавурда ава хъи, аялар селигъасуз я ва абурун патав гъамиша са вуч ятлани аватзава, авахъзава ва къацлузза. Гъавилий квал михъидаказ хъунин патарихъай датлана аялрин рикел хъунин чкадал диде-бубайри абуруз яваш-яваш къайдадин хийирдин гъакъиндай суьгъбет авуналди, къулай шартлар аяламиш жедай мумкинвал гузва.

Адетдин диде-бубайри сейирдиз фенвай вахтунда аялриз мукъвал-мукъвал гъараярда: «Акъах-мир», «Къамир», «Секин хъухъ». Амма абурулай гъаф камаллу диде-бубайриз а кар чир жезва хъи, гъевчли яшда авай аялрин энергия сергъятсузди я. ИкI хъайила, адаз члехи яшдиз акъатайла гъиле къур са гъихътин ятлани месэла эхирдал къван килиз акъудиз регъят жеда.

Вири патарихъай чирвилер авай ва акъуллу аялриз, мумкин я, абуру гъевчли тирла къадарсуз гъаф крар ийидай ихтияр гузвай. Амма гъатта ихътин аялдин тайинарнавай сергътрай эъсечидай ихтияр авач. Им, сифте нубатда, члехибуруз гуьрмет авуниз талукъ я. Куьне гъатта аялди гъараяр тийидайвал ва адан хъсан

вири крар гъевесламишдайвал хъайитлани аялди члехи яшда авай мукъва-къилидан намусдик хкладай кар авур дуьшуьшда ада вич кутуг тавур жуьреда тухвайди къатун патал члехида клевивал хвена кланда.

Аялдик члехи яшда авай инсанриз гуьрмет авунин вердишвилер жезмай къван фад кутуна кланда. Абуруз а кар акун лазим я хъи, хизанда сифте чкадал диде ва буба ала ва абурулай вири крарни аслу я. И вахтунда жележгидиз веледри члехибурулай аслу тушир вири крар чпи килиз акъудиз чалишмиш жеда.

Са гъихътин ятлани члуру крарай аял рикI алай шейиникай магъума-руналди туьнбуьгъ авунин чкадал, адаз дуьзгуьн ва кутугай кардай хийир къагъудай шартлар яратмишна кланда. Эгер аял къадагъайрин ва туьнбуьгърин гуьтлуь сергъятра яшамиш жезвачтла, ам гъа вичин хийир патал къилихар хъсан патархъ дегишариз чалишмиш жезва.

Чир хъана кланда хъи, са карни фикир тагна амуькзавач. Алай аялдин психологри члурукла кхъенвай гъар са гъарфунай аялдин тариф тавун меслятзава. Гуя члехибуру ихътин жуьреда аялдин вилик фин гъевесламишзавайди яз гъисабзава. жележгидин «генийрин» диде-бубаяр а кардихъ инанмиш я хъи, абурун гъихътин хъайитлани агалкъун гъевесламишна кланда. Гъатта ихътин дидедин патав аялди дафтардин чарчел члуьгунвай шаклу манадин шикил гъайилани, ада и шикилдай са гъихътин ятлани плюсар, яни рази жедай терефар жагъурда. Къилинди ам я хъи, ада маса мукъва-къилирин вилик аялдин и «эсердал» дамахар ийида. Ихътин рафтарвили аялди хъсандалай писдаказ гъаф таьсирда.

САМУР ДЕРЕДИН РЕХЪ ТУЪКЛУЪР ХЪИЙИЗВА

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Машиндин рехъ – им инженервилин багъа, вичел еке зегъмет алай четин имаратрин яшайишдин манадин тамам комплекс я. Адан куьмекдалди автотранспортди уьлкведин 80% парар дашмишзава. Рекьерин гъал-еридилай автотранспорт ишлемишиз хъун ва рекьерин хатасузвал таъминарун аслу я. «Ви шумуд йис ятла ваъ, вун гъикI ва гъикъван рекьер фенватла важибл я» лугъур камаллу ихтилат ава. Амма яргъал рекьер лайихлудаказ атлудай шартларни кланда эхир.

Эхиримжи вахтунда республикадин «Мегъарамд-хуьр-Ахцегъ-Рутул» автотрасса гъатта ишлемишдай мумкинвал амачир къван пис гъалдавай. Гъелбетда, гъеле 1997-1998-йисара кър цайидалай къулхъ ам ремонт хъувунвачир. Ида халкдин патай гъахълу наразивилерни шикаятар арадал гъизвай. Месэла чкадилай юзурун патал эхиримжи йисара Ахцегъ муниципалитетдин кил Осман Абдулкеримован къул алаз, низ чиди, гъикъван чарар кхъена фенатла республикадин «Дагавтор» карханадинни РД-дин гъукмдаррин адресрал. Цин стлалди къваняйни текIв акъудда лугъуда. Вичикай ихтилат физвай рекьер авай гъал и мукъвара Къиблепатан Дагъустандин района къекъведайла РД-дин килин везифар вахтуналди тамамарзавай Сергей Меликовазни акун.

члугъзава. Ина тайиндиз лагъайтла, Ахцегъ РЭС-дилай башламишна 4 км рехъ (68-72 км.) 2021-йисуз беъмарда. Четин чкаярни гъа и участокра ава. Туьклуьр хъийизвай рекьерин характеристикадикай лагъайтла, адан гъаркъувилел 7-8 метр, къерехрал 1 метр жеда. Яд ахвардай хулар патал 400 мм. диаметрдин асбестдин турбаяр юкъвай яргъувилелди атлана, члутхварар хъиз ишлемишда. Гъакни рекьерик квай ракъун куьгъне турбаяр 0,5 метрдин цлийибурал дегишарда. Исятда, акъазвайвал, жележгиди рехъ марфадин ва дугунардай цикай хуьн патал чна ам авайдалай 0,5-1 метрдин хъажна трамбоватзава, - лугъуза ООО «Фериде» карханадин геодезист, ремонтрин участокдин начальник Назим Сеидовани Ахцегърин «ДЭП-4» карханадин начальник Риналдин Азизагъаева.

Эхирки, разивилелди лугъун, «мурк юзана». Ингъе, са гъафте я, заказчик ГКУ «Дагестанавтор» ва подрядчик ООО «Фериде» кархана (генеральный директор Р.С.Жалилов) яз, пара шикаятар алай и рехъ тамам реконструкция хъувунив эгечIнава, Аллагъдиз шукур хъуй! Контрактдин бинедаллаз гъелелиг 21 километрдин рехъ туьклуьр хъийизва, адакай 11 км. цли, амайдини къведай йисуз. Умуми кьимет, тахминан, 300 млн. манат я.

- Алай вахтунда и рекьер чир карханадин кве бригадади пакамлай няналди гъакъисагъвилелди кIвалахзава: четин ва пара вахт къакъудзавай грунтдин кIвалахрал, рекьерин чин сад хъиз туьклуьрунал

Рехъ туьклуьрзавай гъал ахтармишун, эцигунрин кIвалахрал гуьзчивалун патал и мукъва анал Ахцегъ райондин кил Осман Абдулкеримов, депутатрин райсобранидин председатель Абдул-Керим Полчаев, муниципалитетдин эцигунрин ва сад тир заказчикдин управленидин (УСЕЗ) начальник Сердер Моллалиев фена. Туьклуьр хъийизвай рекьерин ери хъсанарун патал абуру пешекаррихъни фялейрихъ галаз рахана. Кар вилик фин патал чкадин администрациядилай аслу тир вири кIвалахра абуру алакьдай куьмек гун хиве къуна. Гъелелиг ийизвай крарилай райондин руководство рази яз амуькна.

Эхъ, республикадин «Мегъа-

машгуля. Ахпа кър цунив эгечIда. Пешекаррин, техникадин патархъай дарвал авач. Механизмламиш са бригадади Докъузпара райондин сергъятра 54-68 километрдин (адакай сифте 7 км. 54-61) гъилевай йисуз беъемна ишлемишиз вахкуда, къвед лагъайда Ахцегъ района 68-75 километрдин мензилра зегъмет

рамдхуьр-Ахцегъ-Рутул» автотрассадин гъелелиг анжах 21 километрдин мензил къайдадиз хкизва. Гъелбетда, идалди месэла гъална къакъатзава. Амай пай, цлийи тендер-контракт малумарна хъиз, 2022-йисалай ремонт хъийидайвал я

ГЪАР ГУЪЗЕЛДИК СИНИХ ЖЕДА

«Шерифали бубадин
насиьгъатар» ктабдай

Са къужа, еке яшариз акъатна, эхир нефесдин вахтни агакъна, амма вичин уьмуьурда садрани эвленмиш хъанач.

– Ажайиб я, гила хъайитлани ахъа ман чаз вун эвленмиш тахъунин сир? – лугъуда адаз хтулри.

– Зун свас гъуниз акси тушир, чан балаяр. Амма гуьзелвиллини камаллувилини вини дережадин

(идеальный) дишегълидин суракъдаваз, акун-такуна, уьмуьри фена.

– Гъи ачух, гегенш дуьньяда бес ваз гъахътин са касни жагъаначи? – тажуб хъана жегъилар. Рекъиз месел алай къуьзуьда, вилер накъварив ацлана, жаваб гана:

– Сад авай. Анжах гъамни уьмуьрдин юлдашвиле вири патарихъай лап хъсан дережадин итимдихъ къекъевезвай. Зун дуьз атанач. Гъахътин инсанар авачирдан гъавурда, гъайиф хъи, чун геж гъавурда

акъуна, – агъ аладарна, жаваб гана ада, ва гъамишаллугъ вилер акъал хъувуна.

Эхъ, чан балаяр, идеальный инсанар дуьньяда авач. Иллаки ажайиб яратмишун я дишегъли. Пара дуьшуьшра хизандин къалмакъалар, гъатта дуьньядин члехи дявоярни дишегъли себеб яз жезва. Дишегълидиз гуьрмет ая, амма ам садрани тамамвилелди рази ийиз алахмир, жезач. Я гъужетни ийимир, «вун гъахъ я» лагъана, алудур.

ВНИМАНИЮ НАСЕЛЕНИЯ

ОСТОРОЖНО: МОШЕННИКИ!

А.Э.СУНКУЛИЕВ,
следователь СГ МО МВД России «Ахтынский», капитан юстиции

В связи с участвовавшими в последнее время случаями дистанционного мошенничества, потерпевшими в которых являются жители нашего района, следственная группа МО МВД России «Ахтынский» рекомендует ознакомиться со следующими схемами дистанционного мошенничества с целью обеспечения сохранности ваших денежных средств.

Покупки в интернете. Клиент находит объявление о продаже товара или услуг. Переводит деньги, мошенники перестают выходить на связь.

Покупки в интернете с подменной формы. Мошенники не просят перевести деньги за товар,

а отправляют клиенту ссылку с формой на оплату - она вызывает больше доверия. Используя уязвимости в протоколе, мошенники подменяют название торговой точки. Клиент предполагает, что совершает покупку, но на самом деле переводит деньги на карту, (самый распространенный способ связан с сайтом Авито, услуга «Авито-доставка», «Авито-безопасная сделка»)

Клиенту поступает звонок или SMS с просьбой перезвонить. Мошенники представляются службой безопасности банка, говорят, что зафиксирована попытка списания денег со счета клиента, выясняют данные карты и коды подтверждения и списывают деньги со счета.

Клиенту поступает звонок и мошенники сообщают, что по банковскому счету неустановленные лица пытаются оформить онлайн-кредит, при этом посылают в приложение Онлайн-банк сообщение о предлагаемом кредите, клиент, будучи введенный в заблуждение под диктовку мошенников, активизирует онлайн-кредит. Далее под предлогом списания нежелательного кредита перечисляют денежные средства на мошеннические счета.

Продажа в интернете. Клиент размещает объявление о продаже товара. Мошенники звонят и узнают данные карты продавца под

предлогом необходимости совершить перевод за товар. Далее они списывают деньги с карты, узнав у продавца код подтверждения (якобы он нужен для зачисления). Другой вариант этой схемы - использование подложного сервиса «безопасной сделки» в интернете.

Программы удаленного доступа. Звонит «служба безопасности банка»: на устройстве клиента обнаружен вирус, необходимо скачать антивирус и сканировать гаджет. Во время сканирования устройство, якобы, нельзя использовать, так как вирус может распространиться дальше. На самом деле клиент скачивает программу удаленного доступа, а во время «проверки» мошенники получают доступ к мобильному банкингу и выводят средства клиента.

Безопасный счет. Звонок от «службы безопасности»: произошла утечка данных, в ней замешаны сотрудники. Необходимо снять деньги через безопасный банкомат банка-партнера и перевести их на специальный страховочный счет.

Другим вариантом этой схемы является сценарий, когда преступники предлагают сразу перевести деньги на счет, не снимая их в банкомате. За причиненные неудобства клиенту предлагается вознаградить. Мошенники просят не отключать телефонную связь во время операций. Предупреждают, что «банк» не несет ответственность за сохранность денег по условиям обслуживания счета: если их не снять, они могут пропасть.

Автоматическая голосовая служба банка. **Звонок из «банка»:** был зафиксирован вход в личный кабинет из другого города или страны. В рамках мер по безопасности необходимо назвать номер карты для идентификации. Мошенники предупреждают, что сейчас поступит код по SMS. Но его никому нельзя называть. После чего переключают на голосовую службу. Клиент доверяет голосу робота и вводит код в тональном режиме. Мошенники меняют пароль и логин в его личном кабинете и выводят деньги.

МАЖБУРИ ВАКЦИНАЦИЯ

Зайнаб ДАВУДОВА

Дагъустан Республикада къулайсуз эпидемгьалар арадал атунихъ галаз алакьалу яз гьар жуьре къуллугъар къилиз акъудунин, инсанар, парар тухунин ва са жерге маса хилера къвалахзавай агъалийрин къилдин категорияр патал коронавирусукай хуьдай мажбури вакцинация кардик кутунва. Идан гьакьиндай РД-дин Къилин санитарный духтур Николай Павлован 2021-йисан 21-июлдиз акъудай 37-нумрадин къарарда къейднава.

Документдин текста кхьенвайвал, коронавирусудин инфекциядиз акси рапар здравоохраненидин, образованидин, алишверишдин, общественный тӀуьнрин, гуьрчегвиллин салонрин, вирида ишлемишзавай транспортдин тешкилатра къвалахзавай къуллугъчийриз яда. Идалайни гьейли, мажбури вакцинация почтадин алакьадин, МФЦ-дин, яшайишдинни коммунальный

маишатдин ва энергетикадин, агъалияр яшайишдин жигьетдай хуьдай ва абуроз къуллугъдай, культурадин, театррин ва кинотеатррин хилерин къуллугъчийриз талуьк жеда.

Дагъустандин Къилин санитарный духтурди гьакӀ вакцинациядал госкъуллугъчийр, муниципальный ва госсергьятдал алай ахъайдай пунктара къвалахзавай гуьзчивалдай органрин госкъуллугъчийрини таъминарун тапшурмишна. Дагъустандин Къилин санитарный духтурдин къарардихъ галаз къадайвал, и категориядин къуллугъчийриз вакцинадин сифте прививка 9-августдалди, къвед лагъай прививкани 2021-йисан 30-августдалди авун герек я. Къарарда къейднавайвал, эхиримжи къуд гьафтада коронавирусудин инфекция акагай дуьшуьшар 797 далай 1380 дуьшуьшдал къван артух хъана. Юкъван гьисабдалди, гьар юкъуьз цийи коронавирусудин инфекция акагай 197 дуьшуьш къейдзава.

Диспансеризация в нашей стране началась с 2013 года. Она предусмотрена как для работающих, так и для неработающих граждан. Для проведения диспансеризации нужно обратиться в поликлинику по месту проживания. В 2021 году диспансеризацию проходят те, кто родился в такие годы: 1982, 1985, 1988, 1991, 1994, 1997, 2000, 2003, а также все граждане старше 40 лет (согласно приказу Минздрава РФ от 6 мая 2019 года).

Далеко не каждый человек правильно представляет себе, что такое бесплатная диспансеризация и чем

ЦЕЛЬ ДИСПАНСЕРИЗАЦИИ – ПРОФИЛАКТИКА ЗАБОЛЕВАНИЙ

она отличается от обычного похода к терапевту в районную поликлинику. Поясним: традиционно к врачу мы обращаемся, если есть конкретные жалобы: болит голова, горло и т.д. и тогда терапевт назначает нам обследование, лечение, либо направляет к своим коллегам-врачам (неврологу, кардиологу, и др.) специалистам по показаниям, то есть исходя из конкретных симптомов.

Диспансеризация же – это медосмотр для того, чтобы сдать анализы и пройти обследование. В ходе диспансеризации не требуется иметь какие-либо поводы, жалобы, симптомы: главная задача такого медосмотра, как раз, найти признаки заболеваний и других отклонений, о которых человек, возможно, не догадывается или не обращает внимания.

Мероприятия, организуемые в рамках диспансеризации и профилактических осмотров, направлены

на предупреждение заболеваний и улучшение качества жизни любого из нас. Не упускайте возможность узнать вовремя о состоянии своего здоровья. Врачи в один голос уверяют: проведение медицинских профилактических осмотров играет огромную роль в спасении людей от тяжелых заболеваний и снижении смертности. Так что игнорировать их не стоит.

Наше государство создает все условия для прохождения диспансеризации. Так, например, в день прохождения диспансеризации людей освобождают от работы, также можно пройти диспансеризацию в вечернее время и в выходные дни. Будьте внимательны к собственному здоровью и здоровью своих близких, пройдите диспансеризацию и будьте здоровы!

МАГАРАМКЕНТСКИЙ
ФИЛИАЛ ТФОМС РД

ЯШАЙИШДИН КЪУЛЛУГЪ

КУЬН ГЗАФ САГЪРАЙ!

Гуьрметдивди
Севинжи МУРТУЗАЛИЕВА

Зун, Муртузалиева Севинжи, Чеперин хуьре дидедиз хъана, алай вахтунда Ах-цегъа яшамиш жезва. Зун жуван лезги чӀал, лезги чил, Ватан, халкъ ва адан адатар кӀани инсан я. За жуван чилел, Ватанда, райоinda, хуьрера, къвалера, хизанра ва гьар са инсандихъ жезвай агалкъунрал шадвал ийизва. Чи райоinda дамах, тариф авуниз лайихлу идараяр, къвалахар ва къилдин хизанар, инсанар гзаф ава. Ахътинбурун жергедай яз КӀСОН-дин идарани къалуриз жеда.

Хейлин маса чкайра хьиз, чи райоinda мергьяматлувилин къвалахар тамамарзавай КӀСОН-дин идара кардик кваз гзаф йисар я. Заз и макъалада къейднавай идарадин къилдин къуллугъчийрикай, ана авай къайдайрикай жуван фикирар лугъуз кӀанзава. Вини дережадин чирвилер авай, бажарагълу, рикӀиз чими, чина нур авай жегъил итим Алирзаев Мурада регъбервал гузвай и идарадин къвалах лап хъсандиз тешкилнава.

Зун къвед лагъай группадин набут хъуниз килигна, 2015-йисалай иннихъ и идарадин къаюмвилек ква. Ина къвалахзавай къуллугъчийр гзаф рагъимлу, гуьрметлу, инсанрин халис къайгъударар я. Абур кесиби хизанриз, диде ва я буба

галачир аялриз, яшлу, ялгъуз, набут инсанриз иллаки еке дикъет гузва.

Ина спортзалда машгъул жез кӀанибуруз жуьреба-жуьре тренажерар, гьакӀ домино, шахматар къугъвадай, газетар кӀелдай, компьютеррал машгъул жедай мумкинвилерни ава. И чкада къаюмвилек квайбурун сагъламвилек гуьзчивал тухузвай медресадинни къвалахзава. Чпиз мумкинвал хъайила, инай гагъ-гагъ инсанар гьамамдизни тухузва. ГьакӀ къилдин ксарихъ къвалериз физгелкъведай яшайишдин къуллугъчийрин дестени кардик ква. Заз захъ гелкъунай зи хтул – Зугърабова Симзара Гьабибовнадиз зи патай чухсагъул малумариз кӀанзава. Куьрелди, и идарадин къуллугъчийри гьар са патяхъай инсанрин къайгъу чӀугвазва. Виридалайни хуш къведай кар ам я хьиз, ина гьар сувариз набутрихъ галаз мярекатар тухузва. Абуроз пишкешарни гузва.

Иниз къевзай инсанрин гуь-гуьлулар шад авун патал абурун хайи йикъариз талуьк суфраяр-мярекатар тешкилзава. Кухняда чарасуз вири шартӀар, затӀар ава. ТӀуьнар михьиз, экъу къилдин залда гузва. Гьар юкъуьз дадлу, атирлу гьар жуьре хуьрекар гьазурзава. Идарадин кабинетрайни чин ачух, сивел хъвер алай жегъил итимар ва дишегълир аквада. Инжиклу тахъана абур чпивай куьмек кӀан хъайи инсанрин къаршидиз къведа.

И муьквара зун бейхабар са

къвалахдин шагъид хъана. Зун и юкъуьз, вучиз ятӀани, тӀуьн къачуз КӀСОН-диз вахтунилай геж фенвай. Чкадал атайла, и идарадин къуллугъчийр вири кӀватӀ хъана, стол ачухнавай. Абуру, зун са багъа инсан хьиз, еке гуьрметдалди къабулна. Зак регъувални акатна, вири кӀвачел къарагъна, абуроз заз атуькдай чкани гана. Гуьгъуьнай заз чир хъана хьиз, ам вичи пара йисара КӀСОН-дин кухняда къвалахай, чаз виридаз истеклу Гъаниева Мая вах пенсиядиз финихъ галаз алакьалу яз тешкилнавай мярекат тир.

Мая вах юкъван буйдин, рикӀиз чими, чинал хъвер алай, масадбуруз гуьрмет ийидай кас я. Иниз къевзай къуьзубуруз, жегъилриз, итимриз, дишегълириз Мая вах, диде хьиз, пара кӀанда. Гьар инсандихъ галаз рахадай къайда, чӀал чидай, виридан гуьгъуьл къачудай и дишегъли къвалахдилай элячӀунал иниз къевзай муьгътежбуруни гьайиф чӀугвазвай.

Ада вичин къвалах кӀусни ка-гуьлвал авачиз, гьакъисагъвилелди тамамардай. Гъавилай и идарадин къуллугъчийрини, абуроз къаюмвалзавайбуруни чпин хуш келимайралди Мая вахаз хъсан сят хъурай лагъана. ГьакӀ гуьрметдин лишан яз профсоюздин патай къиметлу савкъатни гана. Гуьрметлу Мая вах! Ваз Аллагъди лайихлудакъаз, чандин сагъвилев ял ядай мумкинвал гурай! КӀСОН-дин вири коллективдиз Аллагъди чандин сагъвал ва мадни артух рагъимлувал гурай!

РЕШЕНИЕ

№07 СД 7/1

заседания Собрания депутатов
СП «село Ялак» от 23.07.2021 г.

1. Принять заявление главы СП «село Ялак» Магомедова Ибрагима Ш. об освобождении его от занимаемой должности по собственному желанию.
2. Назначить врио главы СП «село Ялак» Магомедова Ибрагима Ш.
3. Избрать членов конкурсной комиссии в составе:
  - 1) Азизова А.А., жителя села Ялак.
  - 2) Джабраилова М.Ш., депутата сельского Собрания.
  - 3) Урдуханова Д.Р., директора сельского Дома культуры.
4. Конкурс состоится 19.08.2021г. в 10:00 часов в сельадминистрации СП «село Ялак».
5. Опубликовать информацию об объявлении конкурса на замещение должности главы СП «село Ялак» в районной газете «Новый мир».

Председатель Собрания депутатов «село Ялак» Р.С.АГАБЕКОВ
Секретарь М.Д.ХИЗРИЕВ

КАМАЛДИН ХАЗИНАДАЙ

Илимдин ядигарар гьамиша-лугъбур я.
Илисайдавай яргъаз хьухъ.
Инай-анлай гьал кӀватӀайла, къецӀилдаз перем цваз жеда.
Инсан Аллагъди рузи галаз халкънава.
Инсан инсандин гуьзгъу я.
Инсан малаик туш.
Инсан намусди рекида, цегъ – чумахъди.
Инсан парталдиз килигна къаршиламишда, акъулдиз килигна рекъе хутада.
Инсан рекъе-хуьле чир жеда.
Инсан чир хуьн патал санал са пут къел тӀуьна кӀанда.
Инсан яз хада, шаир яз халкъда.
Инсанар япарин ваь, вилерин чӀалахъ жеда.
Инсанди хиялардайла бахт хуьрез жеда.
Инсан чиниз килигда, гъайван – гъилиз.
Инсандиз пекер абур я, тарциз – пешер.
Инсандиз хажалатдилай пис зулум авач.

Инсандин къадири къейила чир жеда.
Инсандин мез кӀани патяхъ рахада.
Инсандин рикӀел – сад, мецел масад жеда.
Инсандин фикир хьиз са шейни азат туш.
Инсандин фикиррин таржума-чи адан гьерекатар я.
Инсандин чинал тариф авун ялтахвиллин лишан я.
Инсандин чӀуру тӀвар акъатдалди, вил акъатун хъсан я.
Инсаният садрани рекидач.
Ирид архаяр тийижирди гъейратлу итим туш.
Ирид къвализ муьжуьд кавха.
Иридра алчума, садра атӀутӀ.
Ислягъ зегъмет берекаддин хазина я.
Итим вичикай икрагъ тахъун патал папа пекер дегишда, паб икрагъ тахъуй лугъуз гуьлуьлу дишегълир дегишда.
Итим къулуьхай гич рахадач.
Итим садра рекида, алчах – вишра.

ЧИ АЯМДИН ЗУРБА АЛИМ ВА ЗАРИ

Абутраб Александрович Аливердиев 1971-йисан 5-июлдиз Махачкъала шегъерда дидедиз хъана. Физико-математический илимрин доктор, Европадин физический обществодин член тир ам вишдалай артух илимдин кваллахрин автор я. Адан кваллахар «Квантовая электроника», «Радиофизика» ва маса чеб лицензировазавай ва реферировазавай кар алай журналра чапзава. Илимдинни техникадин са шумуд патент авай алим илимдинни техникадин хилен экспертрин Федеральный реестрда аккредитация авунва. Абутраб Аливердиева хусидаказ Россияда, Белоруссияда, Германияда, Индияда, Италияда, Испанияда, Непалда, Польшада, Португалияда, США-да, Украинада, Финляндияда, Францияда, Чехияда ва Японияда яхцурдалай гзаф серенжемириз сивин ва стендрин докладар рекъе тунва. Абутраб Александровича агъадихъ галай терефрин сергъятра аваз асул кваллахар кылил актудна:

1. Экспериментальное исследование электро-, магнито- и теплофизических свойств соединений с сильно коррелированной электронной системой (ВТСП, манганитов с КМС и МКЭ и др.), а также искусственных и естественных композиционных материалов, включая горные породы.

2. Прецизионная интерферометрическая диагностика, анализы экспериментальных данных с использованием преобразований Радона и связанные темы.

3. Физика плазмы и газового разряда.

4. Экспериментальное исследование и численное моделирование экстремальных состояний вещества и лазерной плазмы.

5. Расчет уравнения состояния и теплофизических свойств, в том числе, для прикладных задач геотермии.

2001-йисуз Дагъустанда сифте яз Абутраб Аливердиев «Илимдин ва прикладной метлебдин илимдинни техникадин цийи продукциядин методикаяр, технологияр гъялуниин ва яратмишунин хел» терефдай Россиядин илимрин академиядин

медалдиз, 2002-йисуз «Физика» номинациядай Россиядин жегъил алимар патал Европадин академиядин премиядиз лайихлу хъана. 2001-йисалай ам са шумуд сеферда Италиядин ENEA центрайриз фенай. 2004-йисалай А.Аливердиева Миландин университетдин (Бикокка) лазерный плазматдин дестедихъ галаз саналди тир бегъерлу кваллах башламишна, 2012-йисалай лагъайтла, CELIA лабораториядихъ галаз (Франция) кваллахна.

Идахъ галаз санал, 2012-йисуз Джадавпурский университетдиз (Индия) фена. 2006-йисалай Европадин физический обществодин (EPS) член я. Илимдин рекъе кваллахзавай ам гъа са вахтунда са жерге литературадин машгъур эсеррин автор я. Адан художественный литературадин маналу ктабар дуьньядин гзаф чаларал акъатнава. Абутраб Александрович «Экология» номинациядай «Золотое перо Руси» (Москва, 2006) Милли премиядин гимишдин призер я. Адан кваллах 2007-2008-йисарин Вузрин уртах Татаринский конкуредин чухсагъулдин чарчелди (Санкт-Петербург, Вузрин уртах Ассоциация «Покров») ва «Родники Дагестана» (2014) твар алай республикадин конкуредин лауреатдин похвальный грамотадал, Россиядинни Япониядин Танка поэзиядин конкуредин лауреатвилдин тварцел (Санкт-Петербург, 2017) къейднава. Ам неинки Россияда, гъакл адалай къецепатани зари-фантаст яз (илимдин фантастика) машгъур я.

РАКЪИНИН НУРАРИКАЙ

Ракъинин нулар иллаки психика галат хъанвай, нервияр къайдадикай хкатнавай, маса крари тлуьруькьум ганвай инсанриз хъсан дарман я. Амма тлебиатдин сагъар хыйидай и такъатдикай кардин гъавурда аваз ва мукъаятдаказ менфят къачуна кланда, тахъайтла ада сагъламвиллиз зарар гун мумкин я. Гъавилъй гъуьлел рагъ гуз фидайла 40 йисалай виниз яшар хъанвай инсанрин

рикел чпин патан шартлара (широтайра) ял ягъун хъсан тирди хкваш. 12 йисал къведалди яш хъанвай аялрикай рахайтла, ракъинин нуларик къадардилай гзаф хъуни абурук, акъулбалугъвиллин яшариз акъатайла рак азар акатунин хаталувал къве сеферда артухарзава.

Ракъинин кузвай нуларик, иллаки гъуьлел, яргъалди акъвазунин инсандин иммунитетни

хкажзавач, къарши яз, агъузарзава.

Сирнав авурдалай кьулухъ бедендал аламукъзавай цин стлалар ракъинин кланик лап гужлу линзайриз элкъевезва ва абуру хамуник квай халар лап кун мумкин я, идани рак азар арадал гъизва.

Ракъинин экуьнин ультрavioletовый нуларин хам вахтундилай вилик кьуьзуь ийизва.

Рагъ гайидалай гуьгъуьниз гъа гъил-гъиле аваз хуьрек тлуьнни меслят къалурзавач. Гъикл лагъайтла, ракъинал ифин акъатнавай беден гъеле тлуьн къабулиз гъазур туш.

Агъмед АГЪМЕДОВ,
Ахцегърин 50-нумрадин
ПЧ-дин начальник

Цай инсандин уьмуьрдин къакъудиз тежедай пай я. Адан куьмекдалди тлуьн гъазурзава ва чимивал къачузва, квалер экуьналди таминарзава эхир ва икл мад. Амма ахътин дуьшуьшар ава хъи, цай гуьзчивиликай хкатзава ва пожар башламишзава. Гуьзчивиликай хкатнавай цуь вичин рекъе вири кузва ва идалди материальный чехи зарар, инсанрин уьмуьр ва сагъламвал патал зиянар арадал гъизва. Уьлкведиз ва обществодиз лагъайтла, сан-гъисаб авачир къадар зиянар жезва.

Цай куьр дуьшуьшрин вилик пад кьун патал сифте нубатда абур гъихътин крар себеп яз арадал къевезатла рикел хвена кланда. Ихътин себеприк акатзава: цуьв кьайгъусузвилелди эгечлун (ялавар авун ва абурув члуьрукла эгечлун,

ЦАЙ ХАТАЛУ Я

САЙМАЗВИЛИЗ РЕХЪ ТАГУН

ялавар авун патал кудай шейэр ишлемишун); электротадаракар ишлемишунин къайдаяр члуьрун; токдик кутуна тунвай уьтуьяр ва икл мад. Рикел хуьн лазим я хъи, чеб къайдадай акъатнавай розеткаяр, чпел алай изоляция члуьр хъанвай электрикдин симер ишлемишун кевелай къадагъа я.

Са розеткадик гзаф къадар электротадаракар кутуна виже къведач, вучиз лагъайтла абурухъ еке кьуват ава. Къабулзавай серенжемиризни килиг тавуна эгер пожар башламишна, я тушни гум ва я канвай шейэрин ни пайда хъанватла, ихътин дуьшуьшра энгелвал тавуна 101-нумрадин телефондай пожарный кьуллугъдиз зенг авуна кланда. Ихътин дуьшуьшда дуьм-дуьздаказ ва гъавурда акъадайвал пожар арадал атай чкадин адрес лагъана кланда. Гъа са вахтунда квалер авай инсанрин къадардикай, адан патав машиндивай къевез жедай рекъерикай малуматар гана кланда. Эгер мумкинвал аватла, пожарный машин кьаршилиламиш авуртла хъсан я. Ида вахт къенятдай мумкинвал гуда. Цай куьр вахтунда и кардихъ авай важиблувал лагъайтла, чехиди я.

ЧИР ХЪУН ХЪСАН Я

ЦЕ ЖУВА-ЖУВ ТУХУНИН КЪАЙДАЯР

Гад ял ягъун патал вижевай вахт, яд лагъайтла, организм сагъламарун патал лап хъсан такъат я. Рагъ авай чими йикъар алуькьуникди инсанар яд авай чкайриз еримиш жезва. Амма чуьхънагар авуни анжах яд акъуллудаказ ишлемишай дуьшуьшда хийир гъизва.

Яд авай чкайра ял ядайла жува-жув тухунин къайдайрал ва хатасузвиллин серенжемерал амал авуна кланда. Гъа икл, жуваз сирнав ийиз лап гъвечли яшда авай аял тирла чирун важиблун я. И вахтунда хизандин вири членриз сирнав ийиз чир хъун патал къайгъу члуьгу. Аялри чуьхънагар анжах ихтияр ганвай чкайра, кьулайвилер авай пляжра авуна кланда. И вахтунда цин температура 17-19 градусдилай агъада хъана кланда. Це 20 декъикъадилай гзаф вахтунда хъун меслятзавач. Чуьхънагар ийидай вахт яваш-яваш 3-5 декъикъадин артухар авуртла жеда.

Чуьхънагар фу тлуьр 1,5-2 сятдилай авуна виже къведач, гъикл лагъайтла, хуьрекдин кваллин спазм (таб акъалтун), кьусмиш арадал атун мумкин я. Цувад-къад декъикъадин вахтунда са шумуд сеферда чуьхънагар авуртла хъсан я, вучиз лагъайтла беден къайила таб акъалтунар, нефес члуьтун акъваз хъун ва жув-жувалай фин мумкин я. Уф твадай матрасрал ва круграл алаз кьерехдивай яргъаз фена виже

къведач. Эгер квез сирнав ийиз чизвачтла, бедбахт дуьшуьшар арадал атун мумкин я. Текдаказ чуьхънагар ийиз чалишмиш жемир. Чехи яшда авай инсанри а кар рикел хуьн лазим я хъи, аялар члехибурун гуьзчивал алачиз туна виже къведач.

Це инсанар телеф хъунин асул себепар агъадихъ галайбур я:

- сирнав ийиз чир тахъун;
- спирт квай шейэр ишлемишун;
- аялар члехибурун гуьзчивал

алачиз тун.

Эгер члехи яшда авай инсанар асул гъисабдай хуси саймазвал себеп яз телеф жезватла, адет яз, аялар телеф хъунин тахсиркара абурун диле-бубаяр я. Агъвалатрин вилик пад кьунин, инсанри гъавизрал, вирерал кьулайвилер тешкил тавунвай ял язавай чкаяр винел акъулдунин мураддалди госсинспекторри кьутармишдайбурухъ, полициядин кьуллугъчийрихъ, чкадин самоуправленидин органрин, массовый информациядин такъатрин ва общественный тешкилатрин векилрихъ галаз санал республикадин цин объектрал рейдар киле тухузва. Виридуьньядин здравоохраненидин тешкилатдин делилралди, дуьньяда гъар йисуз це саки 450 агъзур кас телеф жезва. Гъуьлуьн кьерех ва чими гъаваяр авай уьлквейра цихъ галаз алакьалу агъвалатар рекъеринни транспортдин дуьшуьшрилай кьулухъ 2-чкадал ала.

РИКЕЛ ХУЬХ:

Цел жува-жув тухунин къайдайрал кевелай амал авуртла, бедбахтвиллин дуьшуьшрин вилик пад къаз жеда!

Цин патав хъуналди, хуси хатасузвиллин гъакъиндай садрани рикелай ракъурмир.

АХЦЕГЪ РАЙОНДИН ГО ЧС

ГЪАЛИБЧИЯР ДЕВЛЕТЛУ ЖЕДА

ЧИ КОРР.

Алай йисан 23-июлдилай Япониядин меркезда XXXII гатун Олимпийский къугъунар башламишнава. Россиядин командадик 335 спортсмен квал. Идалайни гъейри, чи гъукуматди акъажурин гъалибчийриз гъикъван пул гудатла малум я. Икл, Россиядай тир олимпийский чемпион 4 миллион манатдин девлетлу жеда (тахминан 54,5 агъзур доллар). Гимишдин призерди 2,5 миллион манат, буьруьнждин медалдин несиди лагъайтла, 1,7 миллион манат къачуда.

Амма имни гъеле вири туш! Медалистар олимпийвийрин тереф хуьнин хуси Фондунин патай багъа савкъатрини гуьзетзава. Эхиримжи олимпиадада агалкъунрай спортсменрив 5 миллион манатдин кьимет авай цийи BMW X6 машинрин куьлегар вахкана. Идалайни гъейри, тафаватлу хъайи атлетар чеб атанвай субъектрин патай пулдин премийри ва кьиметлу пишкешри гуьзетзава. Месела, 2016-йисан Олимпиададилай кьулухъ Дагъустанда азаддиз кьуршахар кьунай чемпион Абдулрашид Садулаев 6 миллион манатдин кьимет авай пулдин сертификатдиз лайихлу хъанай.

Бес маса уьлквейра олимпийвийр гъикл гъевесла-

мишзава? Мукъвал алай къецепатан уьлквейрин, кьилди качуртла, Къазахстандин спортсменар виридалайни къакъан премийриз – гъалибвал къачунай 250 агъзур доллардиз лайихлу жеда. Идалай са тлимил гъвечли къадар Азербайжандай ва Латвиядай тир Къугъунрин гъалибчийри къачуда.

Къве виш агъзур доллар Узбекистандин чемпионрив, 166 агъзур – Молдовадин, 150 агъзур – Беларусдин, 144 агъзур – Кьиргъизистандин, 125 агъзур – Украинадин ва Эстониядин, 118 агъзур – Литвадин, 72 агъзур – Гуржистандин, 50 агъзур – Эрменистандин, 26 агъзур – Тажикистандин Олимпийский къугъунрин чемпионрив вахкуда.

Виридалайни хъсан Сингапурдай тир олимпийвийриз жеда. Ана гъалибчиди 741 агъзур доллар къачуда. 2016-йисуз бязи уьлквейра олимп спортдин гонорарар ихътин къадарра гузвай: Канадада – 15 агъзур доллар, Германияда – 22 агъзур, США-да – 25 агъзур, ЮАР-да – 37 агъзур, Францияда – 55 агъзур, Венгрияда – 125 агъзур, Италияда – 166 агъзур, Индонезияда – 381 агъзур доллар. Анжах «гъвечли» ва «кесиб» Великобританияда олимпийский чемпионриз са затли гузвач. Ингъе гъа ихътин крар!

Цийи дуьнья

(Новый мир)

Учредитель:

Администрация
Ахтынского района
Республики Дагестан
Главный редактор
Д.Ш.ШЕРИФАЛИЕВ

Газета перерегистрирована Управлением федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по РД 22 января 2019 г. Регистрационный номер ПИ № ТУ 05-00401.

Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов, которые несут ответственность за достоверность и объективность предоставленных для публикации материалов. Рукописи не рецензируются и не возвращаются. При перепечатке ссылка на «Новый мир» обязательна.

Адрес редакции и издателя:
**368730, РД, Ахтынский район,
с. Ахты, ул.Герейханова, д.33.**

Телефон главного редактора
8(988)-654-59-49

Электронная почта газеты:
newworld1928@mail.ru

ИНДЕКС 63312

Газета «Новый мир» сверстана и отпечатана в ООО «Типография-М» по адресу: г.Дербент, ул.С.Курбанова, 25. Электронная версия газеты на сайте www.akhty.ru

По вопросам качества печати обращаться в типографию ООО «Типография-М»

Время подписания в печать по графику 14.00.

Подписано в печать 14:00

Газета выходит 52 раза в год.

Тираж 1450 экз.

Заказ №